

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban dtvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Ajdekre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 3.

A baisse győzelme.

(K. Ö.) A nemzetközi gabonaspekulációval szemben elfoglalt álláspontunkat, mely az évek tapasztalatai nyomán őszinte meggyőződésünkké vált, mindenben megerősítette az ideai gabonakámpány első ciklusa.

A budapesti tőzsde természetesen itt is kitett magáért. Nem mintha kontaktusban nem lenne a kontinentális és tengerentúli gabonatőzsdékkel, első sorban a new-yorki és chicagói börzékkel, hanem mivel statisztikai adatokon, természetbecekléseken, a kínálat és kereslet törvényén tultéve magát, az árak lemorzsolásában a vezető szerepet ragadta magához. A viláfgorgalomban, a nemzetközi piacok viszonylataiban már is úgy tekintik a budapesti gabonatőzsdét, mint a spekulatív szellem gyújtópontját, ahonnan a nemzeti termelés megrontására indulnak ki a minden nemzeti érdeket megperzselő sugarak.

Bizony szomorú nevezetességre tett szert a budapesti gabonabörze. Nem tévedünk, ha konstatáljuk, hogy jórészt a budapesti gabonatőzsde magatartására tudható be, hogy a baisse az egész vonalon győzedelmeskedett.

Hogyan történhetett csak ez?

Az új kenyér megjelenésekor a tavalyi készletek csaknem teljesen kimerültek. Egyetlenegy gabonatermelő állam sem dicsekedhetett jó terméssel, sőt egyes kiváló exportállamok, mint Oroszország és

Románia határozott rossz terméssel rendelkeztek. A tengerentúli hozatalok is oly gyér mérvet öltöttek, hogy sehogyan sem vagyunk képesek azt a lanyhaságot magunknak megmagyaráznunk, mely az ideai gabonauzletet jellemzi.

A börzselapok pedig bizonyos kedélyességgel fogják fel a helyzetet. Hogy az októberi búzát 9.80 frton adták a tavasszal és a hivatalos zárónapon 7.79 frton, ki okozhatná ezért a börzét. Ha a jó Isten nem adná áldását hozzá, hogy az új kenyér nekünk megteremjen, ha nem lennének cséplőgépek, melyből a gabonaszemek vígan csurrannak elő, ha nem lenne őszi napsugár, melynek hatása alatt vetéseink kizöldelnek, akkor a tőzsde se nyomhatná le a gabona árát 7.50 krra. Ennyit fizetett a budapesti börze az októberi buza zárónapján felső tiszavidéki búzáért. De mivel a tavaszi nap melegében van alkalmunk gyönyörködni, mivel néha-néha esőt is kapnak a kiszáradt vetések és mivel a gépkazánok sem robbannak szét mind, örült gondolat volna a börzétől azt kívánni, hogy az árak emelkedésére spekuláljon.

Más okot a legjobb akarat mellett sem tudunk felhozni, a mivel a börze a baisse győzelmét indokolni tudná. Hiszen az agráriusok és mindazok, akik a buza világtermését és forgalmát veszik higgadtan szemügyre, azok sem estek a fejük lágýára. A matematikai számítás pontosságával ki lehetett mutatni a világtermés elégtelenségét. A börzselapok magok is beismerik, hogy a *tavaszra* mindenképen kifizeti magát az á la hausse

üzérkedés, ami bizonyára mást nem jelent, mint azt, hogy a most felülkerekedett lanyhaság mondva csinált dolog, indokolatlan machináció, tehát gyalázatos spekuláció. Mert ami a tavasszal értékes lesz, az most sem lehet értéktelen. Legalább a helycsere nem fogja neki azt az értéket adni, melylyel a spekuláció szempontjából és annak érdekében birni fog. És mivel ezt a gazda is belátta és tartotta búzáját, segítségül kellett hívni a pénzpiacz helyzetét, illetőleg oly képre kellett átgyúrni a pénzpiacot, mely leginkább megfelelt a spekuláció szándékának. A hitel megszorult, a gazda kényszer eladásokba kergettetett, a felhozatalok nagyobbodtak, ime a baisse indokolása, a nemzetközi spekuláció győzelme a nemzeti termelés és nemzetgyőzelem fölé.

Arról ne beszéljünk, hogy ez az állapot mily visszahatással van magára a nemzetgyőzelemre és első sorban a gazdasági osztályokra. Oda fenn, ahol az arany borjút imádják, ezt úgy sem értik meg. De mi, kik a nemzeti érdekek istápolását és védelmét hangoztatjuk folyton a nemzetközi kizsákmányolás ellen, sajnálattal konstatáljuk épen a baisse győzelméből kifolyólag, hogy a tőzsdék árromboló hatása semmivel sem csökkent, sőt mintha halálharczra szánta volna el magát. Ez figyelmeztetésül szolgáljon mindenkinek, akit illet.

A Széll-kormány pedig szerencsésen kilábolván abból a hinárból, melyet az osztrák viszonyok fontak köréje, most már azután rátérhet azokra a reformokra,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Első felléptem a czirkuszban.

Irtta: Hantke Eril.

Pár hónappal ezelőtt, ugyanezen lap hasábjain adtam elő első színpadi szereplésemet.

Hogy pedig most első czirkuszi szereplésemről akarok krónikázni, ne állhatatlanságomnak tulajdonítsák.

Ne! Speciális viszonyainknál fogva mielőtt az ősz beköszönt, magával ragadja annyi édes és boldog percz birhatását és csak a visszaemlékezést hagyja meg nekünk.

Ugy-e nem értik? — Hát a színészekről, vagyis inkább a nőkről irtam e szép szavakat.

Az elválás, a távollét érzete, a lehangoltság és életunság közti érzelmeket duzzasztja bánatos szívünkben. Ezt így szokták mondani. Kik? A kik olyanok mint én, de mégsem olyanok.

Hogy nem olyanok? Ugy hogy nem vallják állhatatosan ezt az elvet a mit én: Gombház, ha leszakad . . . tetszik tudni már hogy mi?

Azért eresztettem ezeket így előre, hogy ismételtén szólva, ne tartsanak állhatatlannak,

hogy a színpadról a porondra kerültem. Meg hogy a nő, csak nő. Akár a színpadon, akár a porondon dolgozik. Jelen elbeszélésben szereplő hölgy pláne a levegőben dolgozik. Annál nagyobb vívmány, hogy én gyarló földi lény, érdekeltségbe kerültem e légi lényvel.

De hát térjünk a dologra.

Azt már régen tudják, hogy apám jóra való iparos polgár volt Szalontán és azt akarta, hogy belőlem ember legyen. Hogy érheti ezt el legkönnyebben? Egyszerűen beiratott jogot tanulni.

Itt kanállal kellett volna ennem a tudományt. Ettem is én . . . mindent, csak tudományt nem. Legjobban szerettem enni a liba aprólékot rizskásával. Azért említem ezt fel, mert egy ilyen libaaprólékos ebéd alkalmával, megismerkedtem egy igen derék, vaskos, öreg ural, a ki mindig simára volt beretvélva. Elmaradhatlan szemüvegén kívül különös ismerető jele volt, hogy nagyon szeretett tubákolni.

Az öreg urat mindig egy-egy ujságba látam beletemetkezve. Legjobban szerette olvasni a vezércikkeket. Csodálatosan bele tudott mélyedni egy-egy hasáb olvasásába és egyre ingatta hozzá a fejét, mint egy kínai kis isten. Látva, hogy mennyire szeret a politikával fog-

lalkozni, már azt kezdtem róla hinni, hogy egy sváb falu értelmes jegyzője.

Első találkozásunk óta jó barátságban voltunk, de ennek a barátságunk hosszú időn át csak néma jelekben adtuk kifejezést.

Egy napon azonban valami csodálatos dolog történt. Az öreg ur megszólított. Ezen annyira elsodálkoztam, hogy alig tudtam szóhoz jutni.

— Fiam! ember, kezdé vonatott orrhagyon, a legfőbb ideje volna, hogy magából tisztességes ember váljék.

En csak eltátom a számat.

— Igen, igen mondá tovább, hiába is néz egy rám. En igazat beszélek.

— Engedje meg T. Uraságod viszonzám akadozva, de nem tudom, hogy jutok hozzá, hogy ön hozzám ezt a kérdést intézze.

— Hogy? Mindjárt megmondom. Három hete már, hogy folyton figyelemmel vizsgálom önt és ez idő alatt azt tapasztaltam, hogy pénze soha sincs és azért folyton adóságokat csinál.

(Hát aztán mi közöd hozzá, gondolám magamban, de azért szerényen megjegyeztem.)

— Hát hiszen én sem vettem még észre, hogy T. Uraságod is fizetett volna valaha.

— Ühm . . . Meg akar ön nőslúni? kérdé egyszerre minden átmenet nélkül, mialatt éle-

A hölgyközönség figyelmébe!

Van szerencsém értesíteni, hogy főútcza Karaguly-házban levő üzletemet nov. 1-től főútczai Bartsch-házba. Széchenyi-szálloda mellett helyeztem át. Egyszersmind felhívom a tisztelt hölgyközönség figyelmét szokott bécsi bevásárlási utamból hozott legmodernebb, izléses párisi és bécsi modeljeimre is, eddigi becses pártfogásukat továbbra is kérve, kellő tisztelettel:
Ausländer Berta.

melyek megoldását a nemzeti termelés védelme szempontjából szükségessé tartunk. Ezek között nem a legutolsó a börze megreformálása abban az irányban, mely az értékesítésnél a termelésnek biztosítja a principális befolyást.

A francia munkássztrájk és az ünnepi munka.

Napjaink szociális mozgalmi között kiváló fontosságu volt a híres creusoti sztrájk, nemcsak a sztrájkoló üveggyári munkások igen nagy száma miatt (15.000-en voltak), hanem főleg mert provokálták a francia kormányelnök döntését. Tőlünk ugyan nagyon távol esik ez a dolog, de mivel egyik helybeli napilap és az ugyancsak Nagyváradon megjelenő *Magyar Népszó* (amelynek állítólag az lenne a feladata, hogy a szociális mozgalmakat csillapítsa) vezércikkben foglalkoztak vele, kénytelenek vagyunk mi is hozzászólni e dologhoz.

Laptársaink szerint a creusoti üveggyár tulajdonosa igen jó katolikus ember (ez az egyik szálka az ő szemükben!) aki szerintük is — mintaszerűen gondoskodik munkásairól. Nemcsak illő bért fizet nekik, hanem orvost, patikát, templomot, iskolát tart számukra, ünnep és vasárnapokon szünetet tart (talán ez sem tetszik laptársainknak?) sőt nyugdíjat is biztosít nekik. De ezeken kívül tudatában annak, hogy a munkásnak lelke is van, arra törekszik, hogy ezeknek lelki ügyei is rendben legyenek. Ösztönzi munkásait, hogy az Istenházába járjanak (ez már nagy sértés ugy-e?) sőt elvárja tőlük azt is, hogy más egyéb keresztény vallási kötelezettségeiknek is eleget tegyenek, elvégezzék például husvétii gyónásukat is.

Ez persze éppen nem tetszik liberális laptársainknak. Pedig, hogy igen nagy szükség van a creusoti munkások lelki ügyeinek gondozására, azt éppen ennek a sztrájknak egyik epizódja mutatta legjobban.

Egyik munkás a sztrájk alatt halálos beteg lett. Felbujtott társai őrizték, hogy pap ne férjen hozzá. Így halt meg — pap és szentség nélkül és polgári temetésére egész tömeg férfit

s asszonyt toboroztak össze, piros szalagokkal ékesítve őket s az asszonyok . . . az egész temetés alatt az olvasókat imádkozták.

A sztrájk alatt különben mindkét fél rengeteg sokat vesztett: a munkások naponként 40.000 frankra rugó bért veszítettek, a gyár pedig százezrekre menő kárt szenvedett.

A miniszterelnök ítéletében (melyet a szociálista miniszter Millerand sugalmazott) a munkások megnyugodtak, mert a határozat biztosította a munkások megmaradását az esetben is, ha nem teljesítik vallási kötelezségeiket.

Még jobban megnyugodtak ebben az ítéletben — a váradai liberális újságírók, kik ujjongva fogadták azt, mint a haladás nagy vívmányát. Szomorú haladás — lefelé a lejtőn.

Ők azonban ennek a haladásnak, mert benne igazolva látják a magyarországi liberálisok eljárását. Ők ugyanis nem ösztönzik munkásaikat, cselédjeiket, hogy teljesítsék vallási kötelezségeiket, hanem nem is engedik, hogy teljesítsék azokat, sőt kényszerítik azok megszegésére.

Most volt például Mindenszentek ünnepe. Nyitva volt majd minden üzlet, dolgoztak minden gyárban és vállalatnál, még a színházépítésnél is, — ellenben hosszunapkor üresek voltak az utcák, be voltak csukva a boltok és a helyi sajtónak egyik organuma „hítsorsosaink nevében” felszólalt az ellen, hogy a város e napon közgyűlést tartott. Ha a vásárok kath. ünnepnapra esnek, hiába szólal fel ellenük akárki, ellenben átteszik másnapra, ha esetleg izraelita ünnepre esnek. Nem régiben tárgyalta a helybeli kereskedelmi kamara a pozsonyi kereskedők indítványát, hogy vasárnap délelőtt 10 órakor zárják be az üzleteket és a váradai kamara — ellene foglalt állást.

Mások ha teljesítik vallási kötelezségeiket, az dicséretre méltó szép dolog, — ellenben elítélendő fanatizmus, ha katolikusok teszik azt.

Ime ez a magyarázata annak, hogy a váradai liberális lapok annyira örültek a francia miniszterelnök döntésének.

Politikai complott Széll ellen.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, nov. 3.

A *M-g* ma esti száma szenzációs felfedezést tett bizonyos politikai complott-ról, mely *Széll* Kálmán miniszterelnök ellen alakult volna azon czélból, hogy a választások alkalmával a nagy szabadelvű pártból a szezessiót megcsinálják. A politikai complott feje *Tisza* István gróf, kinek ebbeli törekvéséről beszélni a magyar s különösen a helyi sajtó csak nemrég szünt meg.

A nevezett lap szerint a politikai complott, melyről politikai körökben most kat beszélnek, — *Zsukon*, Szilágyvármegyében jött létre egy falkavadászat alkalmával, melyen összejöttek *Tisza* István gróf és a *Wesselényi*, *Kemény*, *Teleki*, *Bethlen*, *Zeyk* stb. családok, köztük *kéthivatalban levő főispán* és *tíz képviselő*. A tanácskozás hangja, *Széll* Kálmán miniszterelnök és kormánya ellen igen agresszív volt, sok kifakadás történt a kormány jelen politikája ellen, mely a régi pártpolitika hiveit félretolni igyekszik. A jelenlevők ezután határozatot hoztak, mely abban kulminál, hogy magában a szabadelvű pártban igyekezni fognak politikájuknak megbízható hiveket szerezni az új választások alkalmával s a jelenlegi hiveiket pedig mindenképen bejutatják ismét a pártba.

A jövő választások alkalmával tehát *önálló jelöltek* léptetnek fel. Számításuk szerint így mintegy 50 mandátumot fognak szerezni.

E hír kapcsán politikai körökben ismét megindultak a *Tiszák* magatartására s különválására vonatkozólag a véleménycserék.

A boerek története.

Miután bemutattuk a boereket, áttérünk annak elmondására, hogyan szorítják őket vissza az angolok Afrika vadabb belsejébe. Előzetesen csak annyit jegyzünk meg, hogy a boerek most

sen szemügyre vett. Tudja mit? Gondolja meg jól a dolgot és házasodjon meg . . . ha eléggé elégánsul tudja tartani a kötelet.

— Én kötelet tartani? Nem uram! Soha! és meg voltam győződve, hogy az öreg urnál, ha nincsenek is odahaza, de legalább is pihennek.

— Hogyan ön nem akarja? ! kérdé őriási csodálkozással. Ön nem házasodik meg, nem akar vőm lenni, visszautasítja leányom kezét, a ki mrs. Stagnoldli majdnem megbolondult? ! (De már mostan nem adtam volna sokért, ha kinn lehettem volna az utcán.)

— Valóban furcsa, hogy vonakodik a kötéltartástól! Pedig milyen uri módon élhetne! — Hát lenne szíves megmagyarázni, mi van azzal a kötéltartással, — kérdeztem végre bátorságot véve magamnak.

— Hogyan? Ön nem tudja mi a kötéltartás? Hát valóban olyan ostoba ön, vagy csak annak teszi magát? — jegyzé meg indignálódva. — Hát nem hallott ön semmit miss Angelárd, a világhírű légkirálynőről?

— Ugy! . . . a légkirályné . . . Istenem ez bizony nem is jutott eszembe, dadogám szégyenkezve.

— Nohát, ezt a kötelet értettem. A lovardában a trapez-kötelet, a melyen az én Angelám a levegőben fenn dolgozik.

— Hát akkor uraságod nem jegyző?

— Persze hogy nem!

— Ugy? ! Miért nem mondta ön ezt nekem mindjárt? — mondtam szemrehányólag az öregnek. A verejték pedig csöppekben hullott homlokomról.

Kezdtém az öregtől remegni.

— Remélem tetszik önnek az én Angelám, — folytatta beszédét és oldalzsebéből egy bodros haju, nyakig trikóba öltözött női arczképet huzva ki, orrom elé tartotta. A kép egy feltűnően szép leányt ábrázolt. Szinte hihetetlennek tűnt fel előttem, hogy ez a ideálszépség ezé a vén poczakos emberé lehessen.

— Lássa — jegyzé meg diadallal — ez az én leányom Angela, a világhírű légkirálynő, a kiről már bizonyára hallott beszélni.

— Soha ez életben — vallottam be ügyetlen őszinteséggel.

— Ön valóban nagyon műveletlen ficzkó, pattant fel az öreg. Azért nem ismer hát engem sem, Jeddy Kittelt, a jelenkor leghíresebb bohóczát.

(Ismer az ördög!)

Ezzel zsebéből ismét egy más fényképet huzott elő és orrom elé tartotta. A fénykép lizztel bemázolt arcot ábrázolt, karikára festett vastag fekete szemöldökkel, vörös foltokkal az arcán, égő vörös nagy orral a közepén.

— Hüh az ördög vigye el, de csuf egy pofa! tört ki belőlem a kacagás, mire a kis beretvált ur, valóságos pulyka-méregbe jött.

— Kikérem magamnak rossz élezeit, — rikácsolta élesen. Ne felejtse, hogy én Jeddy Kittel vagyok, a jelenkor leghíresebb clownja.

— Hát jól van, hisz nem kételkedem benne.

Végre kibékültünk és miután elmondta nekem a kötéltel való bánás titkát, meghívott hogy látogassam meg.

Magam sem tudom mi jutott eszembe, néhány nap mulva elmentem Jeddy Kittel lakására. Az öreg Kittel a mint meglátott rögtön elémbe jött és bevezetett egy szobába, a melynek falairól remek babérkoszorúk függtek alá. Nemsokára megjelent miss Angela is, elragadó szép, dongókarcsuságu leány volt; ugy, hogy az első pillanatban halálosan beleszerettem. Azt hiszem, hogy ő is. Mert mikor elváltunk, egy értékes gyűrűt tűzött az ujjamra, jelölül, hogy vőlegénye vagyok.

Mit mondjak még? Néhány hét mulva Kittel Angela nőm lett. És megéltünk szépen. Nőm fenn dolgozott a levegőben, én pedig lenn dolgoztam a földön. Azaz: tartottam a kötelet.

Apám ugyan jobb szerette volna, hogy ügyvéd legyek, de végre is belátta, hogy a kötéltartás sem éppen a legrosszabb mesterség.

De biz én később meguntam a kötéltartást. Órákat vettem tehát apósomtól és ma Auguszt vagyok, a nagy Auguszt, Jeddy Kittel egyetlen utódja és tanítványa és a jelenkor leghíresebb bohóca.

És most már van egy lányom is. Szintén fenn a levegőben dolgozik és szintén eladó sorban van. Ha valaki hajlandó a kötelet tartani, pályázzék a kezére.

Az ajánlatok hozzám intézendők a következő címre:

Auguszt úrnak

Európa.

(A leveleket legjobb lesz a helybeli főpostán feladni.)

veszik el a büntetést azért, amit a benszülött négerék ellen vétettek.

A múlt század végén a francia köztársaság elfoglalván Németalföldet, könni volt az angoloknak zsákmányul ejteni a Foktartományt, melynek védelmében a hollandi kormányzó nem tüntette ki magát vitézség által. Az 1795-ben elfoglalt gyarmatot az angolok 1803-ban kénytelenek voltak ugyan visszaengedni, de 1806-ban 5000 emberrel ismét megszállták. A boerek ellensúlyozása végett skótokat telepített be Anglia. A boerekkel akkor tűzött össze első ízben Anglia, midőn a Fokföldet fegyencz-gyarmattá akarta tenni. Mikor a fegyenczek első szállítmánya megérkezett, nem akadt boer, aki saját adott, evezőt fogott volna a fegyenczeket partra szállítani; a boerek összebeszéltek és nem akadt köztük, aki angollal szóba állt, neki eladott, tőle vett volna. Négy hónapig vesztegelt a hajó a kikötőben; utóvégre is távoznia kellett. A bécsi békekötés révén a Fokföld véglegesen angol birtok lett. A nyugati parton fekvő Fokvárostól kelet felé terjeszkedtek az angolok. Ezt a terjeszkedést a boerek sinylették. Ellenállásuk mindig gyöngének bizonyult, ha időnkint nyertek is egy-egy diadalt, véres ütközetet. A boerek helyzete nehéz volt, mert véres küzdelmet kellett vívniuk a négerekkel, midőn az erősebb angolok elől visszahúzódva, új területeket foglaltak el a benszülöttektől.

Gyűlölte a boer az angolt, mint hódítót, de azért is menekült az angol főhatóság alól, mert a közterhek nagyok voltak, a hontentotta és kaffer rabszolgákat Anglia a boerek rovására dédelgette. Azt ígérték a boerek, hogy a rabszolgaságot megszüntetik fokozatosan, de Anglia rögtön felszabadított minden rabszolgát. A boerek a 30 millió forint kárpótlást keveselték, mert abból egy rabszolgára csak 800 forint esett. Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a boernek többet jövedelmezhetett egy rabszolga, mint amennyi kamatot hoz 800 frt tőke, de az első boerek ingyen fogdosták össze a négereket rabszolgáknak; aztán ne akarjon az a »szent szabadság« köntösében feszíteni, aki rabszolgára alkuszik. Még jobban elkéséríté a boereket, hogy a 30 millió frt vérdíjból csak 18 ütötte tenyerüket, mert a többi különféle levonások címén visszatartotta Anglia.

Mikor 1820. óta angol földművelők is nagyobb számban özönlöttek a gyarmatba, a boerek nagyobb része (1837—39) eladta birtokait és észak felé vándorolt túl az Oránzs folyón, ahol a Ba-rolong törzs vajdája befogadta őket. Ez új hazában összeszedődött vagy 10 ezer boer. De nem maradt mind ott, mert egy részük fölhatolt északra, átlépte a Vál folyót és véres harcok után megtelepedett a mai *Transzvál* területén. Ezt jól meg kell jegyeznünk, mert ezután két boer államot különböztetünk meg: egyik az Oránzs és Vál folyók között, a másik a Vál folyótól északra a Limpopo folyam vidékéig.

A mai *Transzvál* területén győzedelmeskedő boerek meghasonlottak egymással, midőn a többség *Polgieter* Henriket választotta elnöknek; ebbe a kisebbség nem nyugodván bele, kivándorolt kelet felé az akkor háborúk miatt néptelen *Natal*ba. A négerék fegyvert fogtak itt ellenük, de a boerek győztek. Nem sokáig élvezhették vitézségük gyümölcsét, mert 1845-ben Anglia elfoglalta *Natal*t. A boerek csakhamar zugolódtak, hogy Anglia sok kaffert telepít *Natal*ba, jogtalanul elszedi a birtokokat a boerektől, a kafferek tolvajlásait pedig nem bünteti kellő szigorral. E panaszokat Anglia nem vevén tekintetbe, 500 boer család elhagyta *Natal*t; egyik részük az Oránzs területre, a többi *Transzvál*ba költözött.

Ekkoriban utazta be a vidéket *Smith* fokföldi kormányzó, a ki jó indulattal viseltetett a boerek iránt. Mert a legtöbb városban azt tapasztalta, hogy a többség nem idegenkedik az angol főhatóságtól, kijelentette, hogy az Oránzs terület angol védnökség alatt áll. A boerek egy része erről hallani sem akarván, *Pretorius* vezérlete alatt északra vonult. *Pretorius* népszavazást sürgetvén, kitént, hogy a többség az Oránzs területet szabad földnek kívánja tekinteni. Csakhogy Anglia erről hallani sem akarván, az ellenkező boereket kiszorította az Oránzs területéről. Az elégedetlen boerek egyik része *Pretorius* vezérlete alatt túl a

Vál folyón *Potsefstrom** vidékén telepedett le; a másik rész *Potgieter* elnökkel *Leydenburg* környékére vonult. Az angolok mindkét területet, mint független kis országot egy darabig békében hagyták, sőt *Transzvál* önállóságát szerződésileg is elismerték.

A boerek sokszor harcra keveredtek a benszülött négerekkel; az angol prot. hírhirdetők ilyenkor jó üzleteket csináltak, mert puskát és löport szállítottak a feketéknek. A boerek mindamellett nyertesek maradtak, sőt az Oránzs terület önállóságát is elismerték az angolok, midőn a Ba-szuto törzs ellen vívott harcra a boerek segítségére szorultak.

A *Transzvál*ban levő boerek elnöke, *Pretorius*, elérkezettnek látta az időt, hogy a két önálló boer terület közös állammá egyesüljön; át is ment Oránzsba tárgyalni, de itt azzal fogadták, hogy 24 óra alatt hagyja el az országot. Ezt a csúfságot *Transzvál* avval akarta megtorolni, hogy harcra készült a testvér ország ellen. *Pretorius* azonban olyan ügyesen lépett közbe, hogy az Oránzs-beli boerek elkergették saját elnöküket és *Pretorius*t választották meg. Nagylépés volt ez, de az egyesülésből nem lett semmi, mert Anglia evvel az okoskodással szegte nyakát: A két terület egyesítésének megkísérítése által Oránzs és *Transzvál* megszegték a mindegyiknek függetlenségét biztosító angol szerződést, ennél fogva Anglia nem tekinti egyik országot sem függetlennek. Az egyesítésnek *Transzvál*ban is levén ellenzői, *Pretorius* visszalépett az Oránzs-beli elnökségtől és a két boer ország napjainkig sem egyesült.

Oránzs közvetlen szomszédja az angol birtoknak, de függetlenségét megőrizte; a testvér boerek azonban panaszkodnak, hogy az angol befolyás tulsúlyra vergődött.

Transzvál az angol nyomás szünetelése alatt sem élvezett békét; gyöngítették erejét a pártok villongásai, valamint a kafferek és a Be-tsuan négerék ellen vívott kemény harcok. Az angol politika arra törekedett, hogy gazdaságilag tegye *Transzvál*t tönkre; ez nem is került nagy erőfeszítésbe, mert az ország el levén a tengertől minden oldalról zárva, kereskedése az angolok kegyelmétől függött. *Krüger* elnök látván, hogy *Transzvál* a tönk szélén áll, egyenes összeköttetést óhajtott létesíteni a tengerrel. Az angolok szíveségére nem számíthatott, kérelmével tehát *Portugália*hoz fordult, mely a *Delagoa* öböl tulajdonosa. Egy kath. hatalomnál kunyorált az a *Krüger*, aki ugyanakkor a *Transzvál* területére lépett kath. hírhirdetőt eltoloncozozással fenyegette! A tervezett vasútból egyelőre nem lett semmi, mert 1876-ban ismét háború tört ki *Transzvál* és a kafferek között. Ekkoriban (1877) érkezett *Transzvál*ba hivatalos minőségben *Shepstone* angol biztos avval a küldetéssel, hogy a *Transzvál* területén időző angol alattvalók biztonságáról tárgyaljon a boer kormányval. Az elszegényedett boerek között az angol ügynök akkora rokonszenvet ébresztett Anglia iránt, hogy egy hevenyszárt népszavazás angol gyarmatnak nyilvánította *Transzvál*t.

A boerek az egyesülésből anyagi hasznot reméltek; de mert helyzetük nem javult, fegyvert fogtak a philiszteusok (angolok) ellen; megtámadták az elszigetelt angol őrségeket, sőt a *Natal*ból elősiető segítséget nyílt csatában verték vissza. Anglia ekkor nagyobb haderőt mozgósított, de csatára nem került többé a dolog.

Ugyanis a megszeppent boerek akkora jajveszékést csaptak, hogy a »civilizált világ« a boerek javára kérvényekkel özönlötte el az angol országgyűlést; az angol kormány engedve a »közvélemény« nyomásának 1881. aug. 4-én *Pretoriában* békét kötött a boerekkel; e kötésnek értelmében a belügyeket illetőleg *Transzvál* független maradt, de külügyi viszonyaiban Anglia joghatósága alá került. A boerek avval álltak bosszút, hogy néhányan összeállva *Transzvál* délnyugati szomszédságában két kis független államot alkottak éppen ott, ahol az angoloknak Afrika belsejébe vezető utjuk elvonul. Ezt az angolok nem tűrhették, újból kitért a viszálykodás, melynek az 1814. febr. 27-iki egyezmény vetett véget.

* Nevét a három boer vezértől vette: *Potgieter*, *Scheffet* és *Stekenszroom*.

Ennek értelmében a két kis állam területét elosztották Anglia és *Transzvál* között. *Transzvál*nak a külügyekben való függését pedig úgy módosították, hogy külhatalom alatt csak olyan értendő, melynek nincs birtoka *Afrika*-ban. Eme értelmezés következtében Anglia nem szólhatott abba bele, hogy *Transzvál* a vasut ügyében tárgyal *Portugáliával*, *Németországgal* pedig kereskedelmi szerződést kötött. Anglia engedékenysége vérszemet adott *Transzvál*nak: a zulu-kafferek földjén »*Nieuwe Republik*« név alatt fiók-köztársaságot hevenyszárt, a *Szvazi-föld* területén pedig a kaffer királytól összevásárolta a legelőket és bányászatra alkalmas hegyeket. Anglia felszólalt ez ellen, de 1884-ben belenyugodott a hódításba avval a kikötéssel, hogy *Transzvál* nem fogja tűrni az angol területekre való bevándorlást.

A színház világitása.

— Életrévaló indítvány. —

Jó ideje húzódik már az a kérdés, hogy a nagyvárad téli színházat gáz- vagy villamos fényvel világítsák-e? Az eredeti terv szerint gázvilágitás van proponálva s a berendezésre 20,000 frtot vettek fel.

Felmerült azonban, hogy a színházat villanyvilágitással világítsák, de ennek a berendezése 69,000 frtra rugna. A villamos világitás előállítására a színház apácza-utczai végénél egy külön kis épületet kellene emelni, a melyben a gőzgépet helyeznék el.

Mivel a szegedi színházat csak nemrég alakították át gázvilágitásról villanyra, a színház építésére felügyelő bizottság a kérdés tanulmányozására Szegedre küldte *Komlóssy* József gazd. tanácsnokot és *Busch* Dávid v. főmérnököt, akiknek jelentését egész terjedelmében közöltük. Ebben a villamos világitás alkalmazását javasolják, a melynek berendezése ugyan drágább, de az évi üzemeltetés olcsóbb, mint a gáznál.

A világitás kérdésében az építésre felügyelő bizottság egy szűkebb bizottságot küldött ki, a mely tegnap foglalkozott az ügygel.

A bizottság ülésén jelen voltak: dr. Bulyovszky József elnök, Száhländer Károly, *Komlóssy* József, *Busch* Dávid, *Rendes* Vilmos, dr. Károly Irén főgymn. tanár, Gáll Elemér pt. főmérnök, *Fodor* Zsigmond elektrotechnikus, *Csordacsics* Ferencz és *Krupicza* József, a *Helmer* és *Fellner* czég képviselője.

A bizottság tagjai behatóan foglalkoztak a Szegedre kiküldött jelentéssel s mérlegelték a gáz- és villanyvilágitás előnyeit és hátrányait.

A tanácskozás eredménye az lett, hogy az összes jelen voltak arra az álláspontra helyezkedtek, mint az építésre felügyelő bizottság s a gáz mellőzése mellett a villamos világitást javasolják alkalmazandónak.

Igen érdekes és becses eredménye lehet különben a tegnapi értekezletnek, a mely még olcsóbbá teszi a villamos világitást.

Gáll Elemér posta-táviráda főmérnök, a ki már a villamos vasut ügyében is nagy szolgálatokat tett szakszerű felvilágosításaival a városnak — azon indítványt tette, hogy a színház villamvilágitási telepet hozzák kapcsolatba a vízműteleppel.

Ugyanis a vízvezetési gépház mellé építenek még egy házat, a melyben a villamos áram előállításához szükséges két gőzgépet helyeznek el s a világitó villamfolyamot felső vezetéken vezessék be a színházhoz.

Igy a vízvezetési telep főgépésze teljesítő a felügyeletet a villanytelepen is, a mi nagy megtakarítással járna. Csupán egy embert

kellene alkalmazni a két gőzgép kezelésére, de csak a téli szezon ideje alatt.

Egy igen fontos ok szól még ezen indítvány mellett.

Az eredeti terv szerint a színház apácza-utczai végén létesítendő parkot nem disztelenítendő el a gépház, a mely, ha megfelelő csinnal akarnák építeni, sokba kerülne, minden alkalmatlansága mellett is.

A bizottság az életrevaló indítványt örömmel fogadta. Természetesen ezen terv szerint a Siemens és Halske cég költségvetését, mely a villamos bevezetésről készült, át kell dolgozni.

A szűkebb bizottság véleménye az építésre felügyelő bizottság elé kerül.

Crysanthemum-kiállítás

Bálozni készülő lányok, mamák, a jourok látogatásában már kifáradt ifju dandik valaminek híjját érzik az idej ősön, mely nélkül annak semmiképen sem szabad elmulni.

Lányos társaságban folyt erről a vita, hogy: — Mi is hiányzik most az idej őséből?

És folytak a találgatások, melyre hangos kacagás volt a felelet, mert senki sem találta fején a szeget. Utoljára is személyes térre terelték át az ügyet és azt találgatták, hogy kinek-kinek mi hiányzik? Említést tettek erre jobbnál jobb partikról, jövőben serkedő bajuszokról, bálai tolettokról, melyeknek színét, szabását még ezután fogja meghatározni a világdívat és a kelmekezeskedők készlete.

Csíz uriban, szerény és kedves kollégánkban, a ki nekünk referálni szokott a lányos mamák körében történt dolgokról, az ezenkívül történetekről azonban bölcsen hallgatni szokott, hatalmas ötlet villant meg. A ő szelid, lányos modorában általános bámulat közt kezdett a következőképen szónokolni:

— Ez az ős így a hogy elmulóban van, hasonlít egy puszta romboláshoz, a mit a tót napszámos szokott végezni a rozszant épület-tömbökön. A természet rendes sablonja szerint az ős berontott, letépte tömegesen virágait, elhervasztotta a leveleket s azt az ut porába csapta. A mi virág megmaradt, az a sirdombokon hervadt el, a mi levél a galylyakon megmaradt, az arra van kárthatva, hogy rovar báboknak szolgáljon téli menedékül.

— Csak a dologra kedves Csíz! — vágott szavába a türelmetlen Lili nagysám.

És Csíz urfi sértődötten, hogy szépen kigondolt érzékeny mondásai ily kevés hatást gyakoroltak — folytatta tovább:

— Ez ilyen egyhangúságban tovább nem mehet. Kell, hogy valami megaranyozza a pusztulást . . .

— Ah, ah!

— Mint a hogy a lenyugvó nap sugarai megfestik szinesre, vörösre, aranyosra a szürke váromladékokot.

— Ugyan kedves Csíz szálljon le abból a magasból! — szóló ismét csengő kacaj közt Lili nagysám.

— Igenis hölgyeim és uraim — szóbokolt Csíz urfi tovább rendületlenül — a mult évben megtettük azt, hogy a pusztulás ne lássék olyan visszataszítósnak. Összeszedtük a szezon kései virágait, a bájos *crysanthemumokat*.

— Éljen, éljen, éljen Csíz! — tört most ki a társaságból az őszinte elismerés hangja. Többet nem is tudott beszélni, gyöngye hangját elnyomta az örömszaj, hogy megtalálta azt a kedves, bájos dolgot, a mit az őszi szezonban nem pótol semmi s elhagyása valóságos bűn lenne a szezon ellen — a *crysanthemum kiállítást*. Közre fogták a kedves Csíz urfit és bizonybizony, ha a jelenlevő mamák mindent szigorú etikett szabályok szerint nem tekintenének, hát összezúzólták volna.

Igy azonban csak a nagy lányos mamák csókjaiból jutott ki bővebben Csíz urfinak.

— Hanem sebaj — mondotta nekünk vidáman — a crysanthemum mindent pótolni fog. A kiállítás meg lesz minden bizonynyal, lányok, mamák nagyon rajta vannak, hogy meg legyen s ő nekik nem tud ellentállani

sem az öreg *Jellinek* bácsi, sem a fia, sem *Barényi* püspökségi kertész, de még *Farkas* kertész sem. Különbösen is a kirakatok már tele vannak tarka-barka czirmos crysanthemumokkal, melyek úgy kíváncsoznak, hogy díszes csoportokba állítsák őket valami szép terembe. A dandik sem hordanak most fehér crysanthemumot. Hihetőleg azért, hogy több maradjon a kiállításra.

— Meg lesz, bizonyosan meg lesz — kiáltott még egyszer Csíz urfi vissza az ajtóból, mikor tőlünk eltávozott.

(3)

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

November 5. A Kossuth-szobor leleplezése Tenkén.
November 5. Városatyá választás Olasziban és Velenczén.
Nov. 11-én d. u. 5 órakor a Tánitók Körének évi nagygyűlése.
Nov. 6. A noegylet vál. ülése.
November 14. A halásztársulat értekezlete a vármegyeházán.
November 15. Sajtópör a törvényszéken.

* **Stefánia özvegy trónörökösne házassága.** Bécsből jelenti tudósítónk telefonon: Stefánia főhercegnő esküvőjét a jövő év májusig elhalasztották. A főhercegnő addig részt fog venni az összes udvari ünnepélyeken és e célra már meg is rendelte toilletjét. Azokat a bécsi bálbizottságokat, melyek az özvegy trónörökösne védnöksége alatt állanak, már értesítették, hogy a főhercegnő patronátust megtartja.

* **A Mária-szobor talapzata.** A Széchenyi-téren levő Mária-szobort a város tudvalevőleg az átalakított sétatér alkalmasabb pontjára fogja áthelyeztetni; de a mostaninál csinosabb alapra helyezik a remek szobrot. *Kiss György* szobrász már leküldte a városhoz a szobor talapzatának a tervét, mely igen tetszetős, stilszerű. A művész a 6 méter 20 cm. magas talapzatot kemény pátyi mészkőből tervezi, oldalán a mostani feliratokkal, azonkívül az egyik oldalán a nagyváradi püspökség, másik oldalán Nagyvárad czimerével. A czimerek ércből lennének öntve, a feliratokkal együtt. A talapzat alapja lépcsősen 5 méter széles lenne. A talapzat 5250 frtba, az atappal együtt 6050 frtba kerülne. A költségeket tudvalevőleg a bibernok vállalta magára. Azt hisszük, hogy csak tévedés a talapzaton Nagyvárad czimere, mert a szobrot Biharmegye alispánja, *Kende* állíttatta a mult században s így a megye czimere megfelelőbb a szobor-talapzaton.

* **Elmaradt ülés.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottságával ismét megesett az a gyakori dolog, hogy nem tarthatta meg tegnap délutánra összehívott ülését. Ugyanis az elnökön és előadón kívül a bizottság egyetlen tagja sem jelent meg. Hétfőn ismét kísérletet tesz *Dús* László elnök, hátha feltévedne egy pár tag a főügyészi hivatalba s letárgyalhatnák a kitűzött fontos ügyeket.

* **Választási mozgalmak.** Várad-Olasziban erős küzdelemre van kilátás, a vasárnapi városatyá választásra. A szabadelvű párt jelölésével nincsenek sokan megelégedve s ezek a független polgársággal egyetemben nagy akciózt fejtenek ki *Papp* Miklós kir. pénzügyigazgató megválasztása érdekében. A *Papp* Miklós megválasztása érdekében buzgólkodók végrehajtóbizottsága a következő felhívást bocsátotta ki a választókhoz:

Tisztelt választó Polgártársak! E hó 5-én vasárnap választ Olasz városrész polgársága egy tagot a város törvényhatósági bizottságába. Alulírott végrehajtó bizottság azon kérés-

sel fordul a t. választó polgársághoz, hogy szavazatukat *Papp* Miklós kir. tanácsos, pénzügyigazgató urra adni és ezzel az ő megválasztását előmozdítani sziveskedjenek. Felesleges azon érdemeket külön-külön felsorolni, melyek őt a törvényhatósági bizottsági tagságra mindenek felett érdemessé és méltóvá teszik, nem is akarunk nagy hangu szavakkal hatni a választó polgárokra, mert hiszen ékesen szólunk mellette a tettek; egyedül az igaz közérdek vezet bennünket akkor, a midőn megválasztásával alkalmas akarunk adni jelöltünknek, hogy nagy tudását, kiváló szakismereteit a polgárság és város iránt eddig is tapasztalt jóakarattal, mint városatyá még fokozottabb mérvben érvényesíthesse. Ebből kifolyólag kérjük, hogy a mellékelt szavazó lapot magával hozva f. hó 5-én reggel 8 órakor a — régi városházán megjelenni és szavazatát *Papp* Miklós pénzügyigazgató urra leadni sziveskedjék. Kelt Nagyváradon, 1899. november hó 2-án. A végrehajtó bizottság.

* **Erzsébet-gyászinduló.** *Dósay* Ella nagyváradi zongoratanitónő néhai Erzsébet királyné emlékére egy gyászindulót szerzett és azt ő Felségének felajánlotta. A kabinet-iroda értesítette *Beöthy* László főispánt, hogy király ő Felsége a zeneművet legkegyelmesebben elfogadta s a szerzőnek érte legmagasabb köszönetét nyilvánította.

* **Előléptetések a kassai káptalanban.** A kassai székes káptalanban ő Felsége *Medveczky* Ede olvasó kanonoknak a nagy prépostságra, *Lesskó* István éneklő kanonoknak az olvasókanonokságra, *Béldy* Károly örkanonoknak az éneklő kanonokságra, *Perlsberg* Ede székesegyházi főesperesnek az örkanonokságra és *Kozora* Endre idősb mesterkanonoknak a székesegyházi főesperességre való előléptetését jóváhagyta.

* **A vízvezeték kibővítése.** A nagyváradi vízvezeték az elmúlt évben bővítették ki, a szükséghez képest, mintegy 50 ezer frt költséggel. Ugy az új kutak, mint a talajban befektetett vizgyűjtő galeriák teljesen beváltak. A Körözs fenék-magasságának sülyedésével azonban könnyen ki lehet téve a város az ismételt vízhiánynak, miért is annak elhárítása végett újabb munkálatok válnak szükségessé. A városi mérnöki hivatal fenékgátak készítését tervezi, a fenék sülyedés megállítására. *Farkas* Kálmán kir. főmérnök, miniszteri szakértő, a városhoz intézett leiratában helyesli az őt fenékgát építését, de a vízvezetéki telep viztartó rétegének nagyobb kihasználása végett, még 150 méterrel meghosszabbítani javasolja a mostani vizgyűjtő galeriát és pedig a Körözs felőli részen, a hol még nincsen kihasználva a terület. Ez által a fejlődő város vízszükséglete jövőre is biztosítva lenne. A galeriához lyukacsos kőagyagesőveket ajánl. A 150 méter vizgyűjtő, ellenőrző kuttal együtt 7000 forintba jönne.

* **A Bazár-szoros végnapjai.** A Bazár-szorosnál nemsokára óriási munkába fognak. Megjelenik a napszámosok sokasága s a csákányok ontani fogják az utban álló épület-tömb tégláit. Nagyvárad városa ugyanis november 1-re felmondott a *Mayr*, *Weiszlovits* és *Hillingerházak* lakóinak. A költözés azonban nehezen megy, miért is a tanács november 6-ig, hétfőig haladékot adott a lakóknak a kiköltözésre.

* **Kreutzbruck Zdenkó százados.** Az urlovas-pályákat látogató közönségnek szinte nehezére fog esni hozzászokni ehhez az új czimhez és sokan fognak még mindig *Kreutzbruck* főhadnagyról beszélni, ki a *nagyváradi* versenyek sport közönségét egy csapásra meghódította. Pedig a sampion-urlovas a novemberi előléptetésnél századosi rangot kapott, urlovas-társával, *Szemere* Kálmán főhadnaggyal együtt.

Kreutzbruck százados különben komolyan készül bevá tani azt a tervét, hogy a versenyeken többé nem lovagol és szombati meg vasárnapi lovaglásával bucsut vesz a közönségtől, mely egynémely félreértéseket leszámítva, rendkívül kedvelte őt. Főképpen egészségi állapota bírja visszavonulásra a versenypályáról, melyen ebben az esztendőben is 68 győzelmet aratott, csak a saját tavalyi rekordját közelítvén meg.

* **Uránia.** Tegnap nyílt meg Budapesten az »*Uránia*«-nak nevezett tudományos színház. A vitatkozás tagadhatlanul érdekes, hasznos, hézagot pótló és ha jó kezekben van, bizonyára alkalmas is arra, hogy a tudományt népszerűsítse nálunk. Meg vagyunk győződve róla, hogy ezt a missziót teljesíteni fogja az új vállalkozás. A mai első darab czíme: »*Küzdelem az északi pólusért.*« A régi Oroszi-mulató (Rimanóczy palotája a Kerepesi uton) helyiségében és annak színpadán tartják az előadásokat s noha a színpad aránylag kicsiny, de alkalmas eszközökkel föl lehet szerelni, úgy, hogy hivatásának megtud majd felelni. Eleintén persze küzdelmes lesz, de hisz minden kezdet nehéz. Fővárosunk világvárosias fejlődésének azonban egy szükséges kiegészítő része, a mely a közönség támogatását minden tekintetben megérdemli.

* **Előadások a cirkusban.** Henry lovardája már csak másfél hétig fog Nagyváradon előadást tartani s ezután Bécsbe megy, hola Práter-cirkuszban fog előadásokat tartani. Elemenetelig is fényesebbnél fényesebb előadásokat rendez válogatott műsorral s az összes művészi személyzet felléptével. Tegnap pénteken nagy high-life estély volt, melyen a szünetek közt a 37 gy. ezred zenekara játszott egyes zeneszámokat. Pompás balett képeket adott elő 50 bohóc. Az előadások clou-ja szokott lenni a kitünően idomított Blondin elefánt elővezetése *Henry* igazgató által. Ma és holnap, vasárnap nagy disz előadások lesznek.

* **Fülek ezredes.** A szomorú hírhedségre vergődött honvédezredes ma egy körlevelet küldött szét a honvédségnek, melyben meglehetősen ügyetlenül védekezik az ellen a vád ellen, mintha ő Luegert a magyar királyi honvédség nevében köszöntötte volna fel. Azt írja ugyanis, hogy ő tőszjtját a következő szavakkal kezdte: »Mint jelenlevő, de nem mint a magyar királyi honvédség képviselője«, tehát éppen az ellenkezőjét állította annak, a mit neki imputáltak. Érthetőnek mondja azonban, hogy abban a nagy lármában, mely a banketten uralkodott, szavait félreértették.

* **Névváltoztatás.** *Gráma* Demeter pikolti vasuti-őr a saját és kiskoru János és Teréz gyermekeinek vezetéknévét »*Gálfi*«-ra változtatta.

* **»Feleségem meghalt.«** Ezt a szomorú tartalmu táviratot kapta Debreczenből pár nap előtt egy miskolczi uri család. A váratlan haláleset megdöbbentett mindenkit, de legjobban lesújtotta a fiatal asszony szüleit. A távirat szó szerint így szól: »*Feleségem meghalt, az utazás elmarad.*« A szülők gyászba öltöztek és kisírt szemmel összetört testtel és lélekkel érkeztek Debreczenbe. Mikor azután a halottas házba reszkette és dobogó szívvel beléptek, a ravatal helyett a mit látni véltek, meglátták a leányukat *elevenen*. Kicsibe mult, hogy a nagy örömtől az öregeknek nem lett komoly bajuk. A kölcsönös felvilágosítások után kiderült, írja a »*Debreczeni Ellenőr*«, hogy a táviró hivatal okozta a kinos félreértést és pedig egyetlen egy betű elcserélésével. Ez a távirat tudniillik eredetileg úgy szólt, hogy a »*feleségem meghalt.*«

* **A legszomorubb különvonat.** A Lipótmező és az Angyalföld szerencsétlen élőhalottainak egy részét kiköltöztetik eddigi otthonukból. *Békés-Gyulán* ugyanis félmillió költséggel nagyszabású kórház épült, melynek elmebeteg

osztálya most jut majd első lakóihoz. Különvonaton *háromszázöt* elmebeteg fognak november 6-án az említett helyekről oda szállítani. A intézetnek, melynek Berkes Sándor dr. a főorvosa, öt orvosa van, az ápolók száma 31, az irgalmas nővéreké 20. Békésvármegye főurai és birtokosai 50,000 forinttal járultak az intézet fölállításának költségeihez. A gyönyörű kápolnát *Wenckheim* Krisztina grófnő szerelte föl. Jövő évre megnyílik a belgyógyászati osztály 150 beteg számára; az intézetben összesen 620 beteg számára lesz hely.

A transzváli háboru.

Az angol fegyverek kudarczát Dél-afrikában már alig tudják leplezni a Londonból érkezett táviratok. Pedig ezek ugyancsak mindent elkövetnek, hogy minél rokonszenvesebb színben tüntessék föl a kalandot, a melyet az angolok már is nagyon megbántak.

Mai távirataink a következők:

Lisszabon, november 3. Egy angol hadihajó a Dalagoa-öbölben rálőtt egy vitorlászajóra, a mely befutott a kikötőbe, a nélkül, hogy kitűzte volna a lobogót. Később kiderült, hogy a vitorlás angol hajó volt.

London, nov. 3. Hutchinson natali kormányzóknak egy távirata azt jelenti, hogy Ladysmithet délután 2 $\frac{1}{2}$ óra óta meg van szakitva az összeköttetés. A hadügyminiszterium azonban nem hiszi, hogy ez a jelentés megerősítene azt a Brüsszélből jött hirt, hogy Ladysmithtel körülzártá és Colensot megszállta az ellenség.

Páris, nov. 3. A Havas-ügynökség közlése szerint az angol hadügyminiszterium kijelenti, hogy nincs tudomása arról, hogy Colenso bevételét és Ladysmith teljesen körül van zárva, a mint ennek a távirati ügynökségnek Fokvárosból jelentették.

London, nov. 3. A Daily Newsnek egy október 31-iki ladysmithi távirata jelenti, hogy az az angol csapat, a melynek meg kellett adnia magát, előbb közel 200 embert vesztett. Koch búr tábornok, a ki Elandslaagte mellett sulyosan megsebesült, október 30-án állítólag meghalt a ladysmithi kórházban. A búroknak a ladysmithi csatában saját adataik szerint 72 halottjuk és 200 sebesültjük volt. Néhány száz lovuk is odaveszett.

London, nov. 3. A hadügyminiszterium jelenti, hogy a hétfői ladysmithi csatában öt tiszt és 54 katona esett el, továbbá 9 tiszt és 231 katona sebesült meg.

Sheffield, nov. 3. Landsdowne marquis hadügyminiszter tegnap este itt beszédet mondott, a melyben azt a reményt fejezte ki, hogy a mostani háboru védelmi fázisa végéhez közeledik. A kormány ellen állítólagos készültsége miatt intézett támadásokkal szemben kiemeli a miniszter, hogy a hadi készülétekben lehetetlen volt lépést tartani a diplomáciával.

Ladysmith megadása.

London, nov. 3. Amsterdamból érkezett egy eddig meg nem erősített hír, mely szerint Ladysmithben kilenczezer angol katona megadta magát a búroknak.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet vál. ülése. A »*Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet*« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi november hó 6-ik napján d. u. 4 órakor az árvaházban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyvárad, 1899. évi november hó 3 napján. Özv. báró *Gerliczy* Félixné elnöknő.

Igazságszolgáltatás.

Párbaj tárgyalás. Tegnapra volt kitűzve a *Vég* Bálint és *Egri* Pál között a tavaszon lefolyt párbaj végtárgyalása. A tanuk egyrésze azonban a tárgyaláson nem jelent meg s így a tárgyalást elnapolták.

A füzesben. Ez év júliusában egy jámbor embert, *Zimmermann* Adolfot egy leány: *Mátyás* Julcsa, lecsalt a felső vashid melletti füzesbe. A szegény embert a leány mézes-mázos szerelmi szavakkal bolondította tovább, míg végre egészen odáig jutottak, ahol már emberek nem járnak. A leány kezdeményezésére leültek egy fa alá, azonban alig voltak ott néhány percig, a legközelebbi bokorból kiugrott három marcsona alak: *Tóth* Béla, *Brunner* Ferencz és *Molnár* János, a kik a megrémült férfit lefogták s elvették az összes pénzét, négy frt néhány krt.

Később azután a vizsgálat megállapította, hogy a leány czinkos társa volt a három férfinak s így mind a négyen vizsgálati fogságba kerültek s azóta fogva is vannak.

A törvényszék tegnap kezdte meg e bűnper tárgyalását és pedig tekintettel a körülményekre — zárt ajtók mögött.

A perben négy védő van: *Várady* Zsigmond, *Dési* Géza dr. *Wawrek* Kálmán és *Ritoók* Géza dr. ügyvédek.

A tárgyalás valószínűleg még az egész mai napot igénybe veszi.

A vigyázatlanság büntetése. A mult tavaszon történt *Körösszeg* község határában, amikor a *Körözs* meg volt áradva, hogy *Filip* Péter *Körösszeg*-apáti lakos szekerevel keresztül akart menni a vizen. A szekeren ketten ültek, *Filip* Péter és egy kis tizenkét éves fiu *Nemes* János. A szekér egész rendesen ment a meder közepéig, ott azonban a rohanó ár elragadta a szekeret s a szekeren ülők bele estek a vízbe. *Filip*, aki tudott uszni, valahogy nagy nehezen elérte a partot s megmenekült, hanem a fiu, *Nemes* János nem tudott uszni s így belefuladt a vízbe. De belefuladt a vízbe a két ló is.

A törvényszék *Filip* Pétert felelősségre vonta, hogy hogyan mert ő a nagy vízbe bele-menni, mert gondolhatott volna a következőkemenyekre is s azért gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt vád alá lett helyezve.

Tegnap ítélkezett a törvényszék ez ügyben. A törvényszék beigazoltnak látta a gondatlanságot s *Filip* Pétert hat havi fogházzal sújtotta.

Filip az ítélet ellen felebbezett.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Nagy* Ferencz.

3717. Klein Sándor közokirat hamisítás.

3722. Ifj. *Prakab* Mihály és t. lopás.

3730. Ifj. *Malozsán* József halált okozott testi-sértés.

3724. *Nyéki* Margit lopás.

3725. *Tolnai* András lopás.

4443. Császár Gyula testisértés.

Előadó: *Harmathy Károly.*

4208. Boka Ágnes és társa lopás, orgazdaság,
3209. Pántye György lopás.
3210. Garai András lopás.
3211. Fazekas János lopás.
4359. Popovits János és t. becsületsértés.
4378. Hoducz Salamon és t. hatóság elleni erőszak stb.
3132. Rákos Ferencz lopás.
3151. Fess Mihály és t. testisértés.
3279. Zojka Juonné lopás.
3848. Böttger Ferencz becsületsértés.
3859. Bika Simon és társa testi épség elleni kihágás.

Előadó: *Urbán Adolf.*

2944. Molnár György és t. halált okozó testi sértés.
3207. Stern Benjámín és t. hamis eskü.
3228. Oláh Andrásné és t. lopás.
3253. Vig Sándorné becsületsértés.
3272. Ifj. Rabi István, Rabi József lopás.
3239. Silbermann Márton vétkes bukás.
3293. Flóre Juon lopás.
3294. Schreier Gyula lopás.
3004. Balla Józsefné.
3307. Alb Gáborné becsületsértés.
3308. Petrusán János testisértés.
4228. Imre Péter sikkasztás

Előadó: *Foynár Dénes.*

3303. Berindán Gáborné idegen ingó vagyron rongálás.
3330. Balló Istvánné sikkasztás.
3337. Beóthy Miklós hiv. visszaélés.
3351. Biró Bálintné becsületsértés.
3352. Ifj. Gosztunyi Ferencz becsületsértés.
3353. K. Harangi Lajos becsületsértés.
3387. Pap László lopás.
3393. Józsa András sikkasztás.
3429. Vigyikán Mitru és t. testisértés.
3431. József Gábor gondatlanságból ok. testi sértés.
3443. Özv. Plumbás Flóráné közokirat hamisítás.
3451. Bancs Sándor becsületsértés.
4124. Neuhaus Károly és t. lopás.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

2150. Farkas Juliánna — Kardos Imre.
2153. Kis Erzsébet — Bagi Kis János.
2154. Sztópár Virág — Kriszte János.

SZINHAZ.

A menyem.

— Bemutató a Nemzeti Színházban. —

A tiszta vigjáték, mely óvakodik a tulajdonságoktól, torz alakoktól, olcsó félreértésektől, mind ritkább lesz mai nap, a közönség tetszését sok író már csak a vaskos bohózatokkal bírja meghódítani.

Szó sincs róla, hogy a Nemzeti Színházban ma színre kerülő új vigjáték tárgya új volna. Az anyós meg a meny viszálja — ugyan hányszor dolgozták ezt föl! De Carré és Bilhaud sok friss részlettel, élesen rajzolt alakokkal, a sok új ötlettel és néhány szokatlan helyzettel és fordulattal lepik meg a közönséget.

Leverdier (*Ujházi*) vidékről jött Párisba, a hol képviselő. Rettenő felesége (*Rákosi Szidi*) annyira gyötörte öt harmincz éven át, hogy most bőven kárpótolja magát mindenféle élvezetekkel. A gyötrelmeket a menyére ifjabb Leverdiernéra (*Csillag Teréz*) háritotta át. Őt üldözi az anyós, a kinek fia Paul (*Dezső*) imádásig szereti nejét s ez viszonzta a férjét.

Az idősb Leverdierné mindenért irigykedik ifjabb Leverdiernére. S ez a vetélkedés a női hiúság minden válfajátan nyilvánul. Az

anyós annyira meggyűlöletében, hogy már a fiatal házasok elválására gondol és tartalékmenynek magához édesgeti Lodoiszka grófnét (*Paulayné*), a ki férjhez szeretne menni, hogy legyen a ki számláit fizetesse. A csomó megkötésére és megoidására éppen ezt a szép lengyel özvegyet használják fel a szerzők. Anyós és meny az első felvonásban összevesznek, a másodikban nagynehezen kibékülnek, s a harmadikban a meny egy ügyes csellel — végkép megszabadítja magát a rettentő anyóstól. A szép Lodoiszka grófnő légyottot ígér Leverdier képviselő titkárának Honoré Tessardnak (*Zilahy*), még pedig ennek lakásán. Az öreg Leverdier elhitezi az együgyű titkárral, hogy neki titkos politikai ügye van a lengyel asszonnyal s maga megy el a légyottra. Erről a kis kalandról már jó előre tudomást szerez a meny. Ugy intézi a dolgot, hogy az anyós féltékeny legyen reá. Az öreg Leverdierné szentül elhiszi, hogy a légyotton rajta kapja menyét, míg ez, a kárörvendő ifjabb Leverdierné éppen abban az órában férjével, Paul-lal az anyós lakásában marad. Eljön ide a titkár is s most már biztos a kelepceze. Az anyós saját férjét, a kalandvágó képviselőt lepi meg a lengyel grófnővel. Büntetésül az apósnak le kell mondania a mandátumáról, mert idősb Leverdierné egy napig sem marad tovább a bűnös Párisban s a meny végre megszabadul az anyósától.

Hát biz ezt sokszor megírták már, az tagadhatatlan. Talán elmősebben is.

REGÉNY-CSARNOK.

A Morva-falu madonnája.

— Kőbányai emlékeimből. —

Írta: *Kontur Béla*

Midőn Biszkup Venczel fölépült s hivatalát elfoglalta a tartalék-alkatrész-raktárban, egyszer csak megszólal a távbeszélő jelző csengője, melyet nemrég vezetett be Förster Andor miniszteri tanácsos, az új igazgató. Biszkup barátunk oda rohan, a két kagylót oda illeszti elálló füleihez s megszólal:

— Haló! ki beszél? (Zsigray Pista volt.)

Az illető kópé nem felelt a kérdésre, hanem háromszor is ismétlé:

— Ka-kukk! ka-kukk! ka-kukk!

Minden öt-öt perczen megújrázta a tréfát, az öreg dühös lett, leakasztotta mérgesen a kakukkoló kagylókat s egy hétig nem ment a hivatalába, mondván, hogy még mindig gyöngéledő.

Ennek a vadászásnak lőn egyéb következménye is. Aznap, midőn Cyrill magával vitte Venczelt, mint mondtuk, vasárnap volt, s hogy preferánczozhassanak, meghívták Apágyi Rezsőt, egy magyar fiut, alig harminczéves, ideiglenes hivatalnokot, a ki szintén régebben szolgált a gyárban s vezette az iktatókönyvet. Apágyi Rezső alacsony termetű, de csinos képű fiu volt, a kinek pörge bajusza nem egy józsefvárosi menyecskétől látott csókot. A meghívás pedig azért történt, mert Apágyi Rezsőnek az atyja egy nyitramegyei tót faluban tanító lévén, tudott tökéletesen tótul.

Rezső öcsénk, a kit a legfiatalabb gyári alkalmazott is «öcskös» néven szólított, eleintén orvosnak készült, de bár kissé későn belátta, hogy ez a pálya nem való tisztességes kereszteni embernek és e közben huszonnégy éves is lett s öreg atyjának nem akart terhére lenni, fölcsapott «gépgyári»-nak.

Az urak tehát kártyáztak s Tuni bácsi megszólalt (persze morva nyelven):

— És az . . . Betli! . . . mehet az eleje

. . . Öcskös, te hívsz ki . . . És az . . .

Az öreg Szvoboda elütötte a zöld ászszal öcskösnek a nyolczását (mire Tuni bácsi a zöld királyt játszotta ki) s megszólalt:

— Katinka, hozzád már a spriczczereket . . .

S ekkor megjelent Katinka, mindegyik kezében két-két pohár, szalmaszinű szódás borral. És a poharakat odaszoritotta kebeléhez, hogy az ember szeretett volna pohár lenni.

Katinka oly szép volt, hogy öcskös elejtette a kártyát s udvariasan üdvözölte a szép leányt a kit csak egyszer látott, de személyesen nem ismer. Szép volt a Katinka, olyan szép, hogy mikor karácsony estéjén a nagy vendéglő disztermében a napszamosok gyermekeinek számára az igazgatói, hivatalnokais művezetői kar karácsonyfát állított, Axman főorvos ur élőképben mutatta be a diszterem szinpadján Krisztus Urunk születését: a boldogságos szűz Anyát. Katinka személyesítette. Ott volt dr. Kántor Illés is, öcskösnek katonapajtása s ő nevezte el Katinkát a Morva-falu madonnájának . . . (Szent József Simeon Jóska volt.)

Olyan szép madonna-arca volt Katinkának, hogy ez a cím méltán megillette. Az ember hat lépésről azt hitte, hogy menyecske, csak ha közlőrl vette szemügyre, látta, hogy egy hajadon áll előtte a kit atyján kívül férfi csókja nem ért. Nem is csoda, hogy egyszer Árpay alművezető azt mondta fölöle:

— Ez már aztán leány. Olyan szeméi vannak, mint a szegecs fej . . .

Az élőkép elragadó volt s maga az igazgató is elismerőleg nyilatkozott fölöle.

Ott feküdt jászolba fektetve, pólyákba takarva az isteni gyermek. Ott állanak a pásztorok, a kik hallották az angyaloktól, hogy megszületett az Ur, ott görnyed a hü József. És ott térdel az anya a jászol előtt s leborulva imádja az ő szivtől szakadt, szűzen foganat gyermekét, az angyalok örömét, a halandók reményét . . . a Mesiást . . .

A közönséget vallásos érzés lepte meg és letérdelének s hangosan imádkoztak:

— »Zdravás, Mária, milosti plná« . . .

Ez öt hónap előtt történt. Azonban térjünk vissza a mi ismerőseinkhez, a mi morva atyáfiainkhoz.

A fiatal embert az öreg Szvoboda bemutatta szőke leányának.

— Apágyi Rezső . . .

A fiatal ember s a szép leány néhány udvarias szót váltottak s a leány leült az atyja és az ifju közé s nézte a kártyát Öcskös vesztett folyton . . .

(A közmondás azt tartja, hogy a ki szerencsétlen a játékban, az szerencsés a szerelemben . . .)

Oh ha az a Biszkup nem megy el akkor vadászni! . . .

A jövő vasárnap Biszkup elfoglalta szokott helyét a lugasban, ámde Rezső barátunk is ott volt, de nem játszott, hanem ott ült Katinka mellett a rózsá bokornál. Katinka kötött s a fiatal ember a gombolyagot tartotta. És beszélgettek. Hogy miről, azt nem tudom, mert nem voltam ottan s igen halkán beszéltek.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A trónörökös vadászaton.

Nagy-Becskerek, nov. 3. (Saját tud. táv.) *Ferencz Ferdinánd* trónörökös ma érkezett Nagy-Becskerekre, hol az állomáson nagy tömeg éljenezve fogadta. A város tiszteletére fel van lobogózva. A trónörököst *Harnoncourt* gróf fogadta, kivel a gróf écskai birtokára mentek vadászatra.

A szerb király Bécsben.

Bécs, nov. 3. (Saját tud. táv.) *Sándor* szerb király tegnap ide érkezett, de *kihallgatást nem nyert* s csak *Go-luchovszki* gróf külügyminisztert fogadta kihallgatáson a király. Azt, hogy *Sándor* szerb királynem nyert kihallgatást, összeköt-

tetésbe hozzák a Belgrádban nemrég lefolyt eseményekkel. E miatt Belgrádban nagy a lehangoltság.

Leszakadt kikötő hid.

Antwerpen, nov. 3. Borzalmas szerencsétlenség történt itt ma reggel. A Schelde folyón levő hajóhid a legnagyobb forgalom pillanatában leszakadt s kétszáz ember a folyóba esett. Röktön a mentéshez fogtak, de csak száz embert tudtak megmenteni, *negyven ember a vízbe fuladt.* ötvenen súlyosan megsebesültek és még vagy 22 embernek teljesen nyoma veszett. A partra kitett holttestek mellett szivszagató jelenetek játszódnak le. Az áldozatok mind utasok voltak, köztük több külföldi utas.

Hulló csillagok.

Budapest, nov. 3. (Saját tud. távirata.) Buenos Ayresből jelentik, hogy Valparaisó fölött hirtelen föltűnt a Biela-féle üstökös, mely a csillagászok szerint nov. 13-án összeütközik a földdel. Az összeütközésből veszedelem nem származhatik, mert az üstökös foszlányai már 160 kilométer magasban elégnék s csak káprázatos csillaghullás lesz. A hulló csillagok oly óriási tömegben hullanak, a minő még 1866 óta nem volt látható.

A német haditengerészet reformja.

Berlin, nov. 3. A Lokalanzeiger értesítése szerint a szövetségtanács tegnapi ülésén Tirpitz haditengerészeti miniszter bejelentette, hogy új haditengerészeti törvényjavaslatot dolgoztak ki, a melyet legközelebb a szövetségtanács elé terjesztenek. A miniszter röviden kifejtette a javaslat alapelveit. A javaslatot nem vitatták meg, mert a miniszterelőadásának nem is ez volt a célja. (M. T. I.)

Spanyol dolgok.

Madrid, nov. 3. A kamarában a republikánus képviselők azt indítványozták, hogy a ház rosszalását fejezze ki a katalóniai főkapitány arra a rendeletére nézve, a mely az adófizetést megtagadó polgárokat lázadóknak nyilvánítja. Silvela miniszterelnök ellenezte az indítványt és elismeréssel nyilatkozott a főkapitány magatartásáról. Az indítványt végül 75 szavazattal 53 ellenében elvetették. (M. T. I.)

Halálozás.

Mainz, nov. 3. Haffner dr. püspök tegnap este 9 órakor szivszélhűdésben meghalt. (M. T. Ir)

Pártélet Kinában.

London, nov. 3. A Timesnak jelentik Sanghaiból: A kínai reformpárt vezére, Kanjumei, Japánban nem találván menedéket, Hongkongba utazott vissza. Visszatérése miatt kínai barátai nagyon aggodnak, mert attól tartanak, hogy megölik. (M. T. I.)

Az Egyesült-Államok gyarmatügyei.

Washington, nov. 3. A hadügyminiszteriumban legközelebb gyarmatügyi osztályt létesítenek, a mely kizárólag gyarmatügyekkel foglalkozni. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Kereskedők és iparosok szövetkezete. Mint már jeleztük, városunkban újévkor új szövetkezet indul meg „kereskedők és iparosok takaré- és hitelszövetkezete” címmel. Az új szövetkezet 25 forintos részjegyekre van alapítva, melyek heti 1 korona befizetése által fizettetnek; a szövetkezet kölcsönöket is ad rendkívül könnyű visszafizetési feltételek mellett; ezenkívül elfogad takarékbetéteket 1 koronától kezdve; az alapszabály tervezet még számos oly módozatot ölelt fel, a melyekből kitűnik, hogy ez a szövetkezet igazán a kisebb emberek hitelviszonyainak javítását és a takarékosági kedv fokozását célozza és éppen ezért méltán számíthat nagy kedveltségre.

A szövetkezetbe már eddig is számosan léptek be, az aláírt részjegyek száma már majdnem ezer és ez a szám egyre gyarapodik, már csak azért is, mert a kereskedők és iparosok szövetkezetébe bármikor be lehet lépni; büntetéspénz sem lesz, csak a ki négy héten át nem fizet, attól vesznek csekély késedelmi kamatot; a kölcsönök visszafizetése pedig egy koronánként is eszközölhető lesz.

A szövetkezet, melynek élén társadalmunk több jeles tagja és kereskedőinknek és iparosainknak szintén derék képviselői állnak, már a *folyó hóban* megalakul és mint az alábbi meghívó mutatja, az *alakuló* közgyűlés már folyó hó 12-én lesz. Ekkor alakul meg a szövetkezet véglegesen; a befizetések idejét és helyét — a szövetkezet helyisége valószínűleg Ujvárosban lesz — majd később hozzák nyilvánosságra.

A szövetkezet alakulására vonatkozólag a következő meghívót küldték be hozzánk:

Meghívó.

A kereskedők és iparosok takaré- és hitelszövetkezete f. évi november hó 12-én d. u. 3 órakor a Zöldfa-vendéglő kistermében tartja

alakuló közgyűlését,

melyre mindazokat, a kik a kibocsátott aláírási ivenek a szövetkezet részjegyzéseiből jegyzéseket eszközöltek, ezennel tisztelettel meghívjuk.

Az alakuló közgyűlés tárgyai:

1. Jelentés az eddigi részjegyzésekről és a szövetkezet megalakulásának kimondása.
2. Az alapszabályok megállapítása.
3. Igazgatóság és felügyelő-bizottság megalakítása.
4. Az igazgató-választmány megalakítása.

Nagyvárad, 1899 november 1-én.

Az alapítók.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. okt. hó 31-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 7.40—7.50. Kétszeres buza 5.50—5.80. Rozs 5.30—5.60. Arpa 5.10—5.50. Zab 4.50—4.80. Tengeri: 3.80—5.60. Borsó 14.50. Lenese 16.—. Bab 6.20. Köleskása 11.50. Burgonya 1.35. 100 kiló lángliszt 14.50, zsemlyeliszt 14.—, fehérkenyér liszt 13.—, barnakenyér liszt 12.—, széna fuvarral 1.80, szalma 50. Szalonna 52.—, 6 kiló zsúp-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bükkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahús 48.—, öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —85. Szesz 95.—. 1 mm. kőso 10.70 nyers fagyú 23.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 24.—, mosott birka gyapju —.—, magyar

gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 33.—, új bor 22.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 10.—. köles —.—. repce —.—, dió 14.—, mogyoró —.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —.—, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 24, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1899. október 31-ről
Egy pár első rendű jármás ökör 320—345, egy pár másodrendű jármás ökör 240—280, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—230, 1 drbfejs tehén 55—115. 1 drbvágó ökör 250 kgr. 75—95. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 54—78, 1 drb. veres borju 12—19, 1 drb. fél éves borju 17—22, 1 drb egy éves borju 23—32, két éves borju 34—66, 1 drb hizott sertés 43—75, 1 pár fél éves 19—24 1 pár egy éves sertés 32—42, 1 pár két éves serés 46—70, egy drb igás ló 55—120, 1 pár ökörbőr 18—22, 1 pár tehénbőr 13—17, 1 pár bojubőr 5—8, 1 pár lóbor 6—10.

Forgalmi kimutatás 1899. évi október 31-ről. Tiszta buza körülbelül 1600 hltr, kétszeres buza 400 hltr, rozs 700 hltr, árpa 500 hltr, zab 350 hltr, tengeri 2400 hltr, burgonya 850 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 95 drb, félhizott 130, sovány 140, süldő 260, mac: 400, hizott marha 17, jármás ökör 360, fejs tehén 270, borju 250, bivaly 14, juh és kecske 200, ló 318.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 3.

Az irányzat esendes.

Osztrák hitel	— — — — —	368. 1/2
Magyar hitel	— — — — —	372. 3/4
Allamvasut	— — — — —	339.—
Rimamurányi	— — — — —	336. 1/2
Magyar jelzálog	— — — — —	235.—
Salgótarjáni	— — — — —	341.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—
Allamosvasut	— — — — —	225.—
Magyar leszámítoló	— — — — —	251. 1/2
Iparbank	— — — — —	104. 25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	101.50
Délvasut	— — — — —	65.08

Határidők.

Budapest, november 3.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	— — — — —	— — —
Buza áprilisra	— — — — —	8.24
Uj tengeri	— — — — —	5.07
Rozs okt.	— — — — —	6.65
Zab okt.	— — — — —	5.18
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	— — —

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 3.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	— — — — —	369.80
Magyar hitel	— — — — —	374.50
Allamvasut	— — — — —	333.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 3-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	116.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	95.80
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — — —	115.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	99.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	94.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — —	99.80
Horváth-szlován földtehermentesítési kötvény	— — — — —	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	163.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	137.75
Osztrák járdék papirban	— — — — —	99.50
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	99.—
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	117.50
Osztrák korona járdék	— — — — —	99.50
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	134.75
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	903.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	375.—
Osztrák hitelintézeti részevény	— — — — —	370.30
Párisi vista	— — — — —	333.75
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	9.57
Németbirodalmi márka	— — — — —	120.05
London vista	— — — — —	47.82
20 márkás arany	— — — — —	11.77

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, szombaton november hó 4-én este 8 órakor

Nagy GALA-ESTÉLY

nagyszerű műsorral.

Henry igazgatóné urnő fellépte.

Micado kitérően idomított lovával és Rolland doge-kutyával

Amateur-lovaglás.

20 korona jutalomdíj annak, aki képes háromszor állva lovagolni, anélkül, hogy leesnék.

Mr. Alfred Loyal, I. rendű Jokey lovar fellépte.

Blondin az óriási elefánt OSKAR svéd ponyva kíséretében.

A BENEDETTI-család

nagyszerű ikarjai játékok.

Mr. Barker Dummer August komikus jelenete.

Az összes művész-csoport fellépte

Itt utoljára Mazeppa

száműzetése az ukraini sivatagokra, vagy Porovssy fejedelem bosszúja.

Nagy kiállítási némaképlet 2 részben, rendezi Henry igazgató, előadja az összes személyzet, a Corp de Ballet közreműködésével. A hozzátartozó jelmezek ujak s eredeti minták után Strobminski ur, a Rencz-circus fő-ruhátárnoka által készítették.

A némaképlet főbb szereplői.

A fejedelem Nava ur. Ennek unokahuga Richardes k. a. Mazeppa Loyal ur. Mazucha, a fejedelem bizalmasa szerelmes annak unoka hugába Alaxander ur. Mazeppa hadsegéde Mr. Barbo. Első udvarhölgy Miss Olga. Második udvarhölgy Miss Cleide.

Az előforduló táncokat Desserie balletmesternő rendezte, előadják Margit és Ella kisasszonyok magán-

táncosnokok és a Crops de Ballet az első felvonásban mazur a II. kozáktáncz. Az első felv. a fejedelem udvarán a 2 az Ukraini sivatagjain játszik. A mamezappa-ló idomítása különös figyelembe ajánlatik

Helyárak: Zártszék 1-3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vasár- és ünnepnapok kivételével fizetnek: Helyárak: Zártszéken 60 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszédknél kapható.

Naponta kivétel nélkül este 8 órakor, ünnep és vasárnapokon délután 4 és este 8 órakor leendő előadás. — jegyek valamennyi ülőhelyre előre válthatók délelőtt 10 órától délután 6-ig Pauker Dániel papirkereskedésében, a Szent László-téren.

A nappali pénztár délelőtt 11 órától délután 1-ig és este 7 órától az előadás végéig lesz nyitva.

Holnap, vasárnap két nagy előadás. Délután 4 órakor és este 8 órakor.

Számos látogatásért esd

mély tisztelettel

Henry, tulajdonos és igazgató.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.			Vaskóh—Belényes—Nagyvárad			Nagyvárad—Gyoma			Gyoma—Nagyvárad.		
V. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00
V.-Velenceze »	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya »	4 42	2 43	Ósi »	6 09	2 51	Déva-Ványa »	4 37	3 03
Félix-Fürdő »	4 32	3 13	Szudries »	5 09	3 12	Uj-Palota »	6 24	3 05	Körös-Ladány »	5 13	4 12
Kardó »	4 50	3 27	Belényes »	5 37	3 52	Gyires »	6 41	3 17	Szeghalom »	5 40	4 23
Magyar-Gyepes »	5 50	4 17	Sonkolyos »	5 58	4 15	Körösszeg »	7 02	3 36	Vésztő »	6 12	5 02
Tasádfő »	6 07	4 31	Belényes-Ujlak »	6 10	4 27	Szakál »	7 39	4 05	Kót »	6 38	6 05
Drák-Cséke »	6 30	4 45	Borz »	6 19	4 37	Nagy-tóti »	7 55	4 21	Iráz »	6 52	6 26
Magyar-Cséke »	6 50	4 58	Sólyom »	6 35	4 58	Komádi »	8 25	4 32	Komádi »	7 10	7 59
Dused »	7 05	5 12	Gyanta »	6 56	5 19	Iráz »	8 42	4 49	Nagy-tóti »	7 22	7 15
Szombatság-Rogoz »	7 46	5 47	Hollód »	7 10	5 —	Kót »	9 19	5 14	Szakál »	7 48	7 42
Hollód »	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz »	7 31	6 03	Vésztő »	9 44	5 32	Körösszeg »	8 11	8 19
Gyanta »	8 12	6 11	Dused »	7 55	6 34	Szeghalom »	10 34	6 13	Gyires »	8 33	8 33
Sólyom »	8 38	6 36	Magyar-Cséke »	8 07	6 49	Körös-Ladány »	11 —	6 31	Uj-Palota »	8 47	8 56
Borz »	8 53	6 50	Drág-Cséke »	8 26	7 17	Déva-Ványa »	12 03	7 21	Ósi »	9 03	9 19
Be'ényes-Ujlak »	9 05	7 01	Tasádfő »	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34
Sonkolyos »	9 18	7 13	Magyar-Gyepes »	8 54	7 50	Nagyvárad—Érmihályfalva			Érmihályfalva—Nagyvárad.		
Belényes »	10 04	7 47	Kardó »	9 27	8 31	Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24
Szudries »	10 27	8 09	Félix-Fürdő »	9 40	8 45	B.-Püspöki »	7 17	5 59	Érselind »	5 37	6 08
Lunka-Rézbánya »	10 56	8 34	V.-Velenceze »	10 01	9 09	Bihar »	7 44	6 22	Székelyhid »	6 14	6 43
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19	Paptamási »	8 13	6 48	Nagykágya »	6 27	7 03
Székelyhid—Margitta			Margitta—Székelyhid			Vegyes v.			Sz. v.		
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24
Apátke-esztur »	10 46	8 41	Monos-Petri »	4 46	4 56	B.-Püspöki »	7 17	5 59	Érselind »	5 37	6 08
V.-Ábrány »	11 03	8 55	V.-Ábrány »	4 57	5 08	Bihar »	7 44	6 22	Székelyhid »	6 14	6 43
Monos-Petri »	11 16	9 06	Apátke-esztur »	5 13	5 26	Paptamási »	8 13	6 48	Nagykágya »	6 27	7 03
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk. reg.	5 54	6 07	Gyapoly »	8 29	7 03	B.-Diószeg »	6 42	7 23
Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.			Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.			B.-Diószeg »			Gyapoly »		
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—
B.-Hunyad »	12 20	6 40	8 37	7 55	—	Nagykátá »	10 20	3 00	7 54	10 16	—
Csucsá »	12 52	7 09	9 19	8 37	4 49	Szolnok »	11 19	3 56	9 27	11 31	—
Bucsa »	—	—	9 33	8 52	5 13	P.-Ladány »	12 55	5 28	11 53	2 00	5 00
Brátka »	—	—	9 50	9 11	5 38	Báránd »	—	—	12 07	2 12	5 17
Rév »	1 34	7 47	10 08	9 32	6 13	Sáp »	1 17	5 48	12 24	2 27	5 38
Élesd »	1 48	7 59	10 25	9 49	6 42	B.-Ujfalva »	1 33	6 03	12 46	2 47	6 04
Mező-Telegd »	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd »	—	—	1 00	3 00	6 21
F.-Vásárhely »	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes »	—	—	1 14	3 12	6 37
Várad-Velenceze »	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors »	—	—	1 28	3 25	6 56
Nagyvárad érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki »	—	—	1 36	3 32	7 08
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22
Püspöki »	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20
Bors »	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velenceze »	2 24	—	2 30	4 05	12 29
Mező-keresztes »	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely »	—	—	2 41	4 16	12 44
Mező-Peterd »	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd »	2 50	7 15	3 03	4 38	1 15
B.-Ujfalva »	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Élesd »	3 04	7 28	3 21	4 56	1 43
Sáp »	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Rév »	3 26	7 50	3 45	5 20	2 21
Báránd »	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka »	—	—	4 06	5 43	2 57
P.-Ladány »	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsa »	—	—	4 27	6 04	3 26
Szolnok »	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá »	4 16	8 37	4 53	6 31	4 00
Nagy-Kátá »	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad »	4 52	9 08	5 32	7 16	4 55
Budapest érk.	7 50	01 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04
Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.			Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.			Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.			Vértés—Debreczen—Nagy-Léta		
P.-Ladány ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15
Debreczen »	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20	Debreczen »	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Érmihályfalva érk.	7 29	4 01	6 35	4 58	9 47	P.-Ladány érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.			Vértés—Debreczen—Nagy-Léta			Debreczen ind.			Sáránd »		
Debreczen ind.	8 35	4 21	Nagy-Léta- »	5 25	1 05	Sáránd »	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—
Sáránd »	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—	H.-Bagos »	9 41	5 17	M.-Pályi »	5 47	1 30
H.-Bagos »	9 41	5 17	M.-Pályi »	6 03	1 48	H.-Pályi »	10 05	5 41	H.-Bagos »	6 18	2 05
H.-Pályi »	10 05	5 41	H.-Bagos »	6 40	2 29	M.-Pályi »	10 20	5 55	Sáránd »	6 40	2 29
M.-Pályi »	10 20	5 55	Sáránd »	7 18	3 13	N.-Léta- »	—	—	Debreczen érk.	—	—
N.-Léta- »	—	—	Debreczen érk.	—	—	Vértés érk.	10 43	6 15	Debreczen érk.	—	—
Vértés érk.	10 43	6 15	Debreczen érk.	—	—	Sáránd—Derecske.			Derecske—Sáránd.		
Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 04	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 04
Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	2 69	Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	2 69

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.